

Panis Evangelici Fragmenta Quadragesimalia Tripartita

Ex sanctissimo Dei Verbo copiosè & sedulo collecta, Sanctorum Patrum, variorumque Auctorum sententiis & conceptibus mirificè aucta; Et Omnibus Quidem Anni Dominicis; præcipuè tamen singulis Quadragesimæ Dominicis & Feriis per binas ad minus, sæpius denas aut septenas Conciones fideli Populo ...

Lingendes, Claude de
Coloniae Agrippinae, 1689

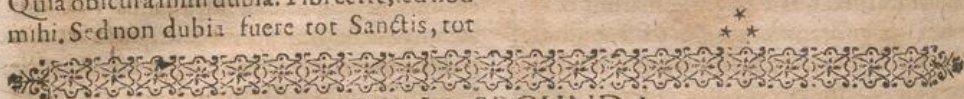
In Feriam Secundam Post Pascha.

Nutzungsbedingungen

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56368](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56368)

rali, circa exigua, & contemptibilia; quæ
possedisse nihil est, amisisse exigua, jactura,
contempsisse virtus: Alea tua vertitur circum
æterna, & summa; quæ possedisse summa est
& suprema felicitas, amisisse extrema miseria,
& suprema infelicitas, contempsisse summa
impietas & stulti-ia. Sed hæc omnia incerta
sunt, urges iterum? Tibi certè incerta; mihi
autem certissima, & indubitata. Saltem, ais,
sunt obscura, non tamen incerta, non dubia,
non falsa. Sed tamen quid inde concludis?
Quia obscura mihi dubia: Tibi certè, sed non
mihi. Sed non dubia fuere tot Sanctis, tot

martyribus, tot præclaris ingeniis. Et si essent
dubia vide an ad prudentiam pertineat in re
tanti momenti periclitari, in qua agitur de
summâ rerum? Equidè si falsus sum nihil mihi
deperit; sed temper magna me spe erexi &
& consolatus sum: Si deceptus es, totum
perdidisti, & quod erat præcipuum in vitâ,
quod est virtus; & quod totum est in æternitate,
quod felicitas est; ad quam nos
perducat Iesus Christus.
Amen.

FERIA SECUNDA

POST PASCHA. CONCIO.

Quàm multa ad fidem Resurrectionis nostræ
nos disponant.

Resurrexit Dominus verè. Lucæ. 24.

LICET in hoc Festo plures dies esse
videantur, censetur tamen Pascha
unica dies; quia una est solemnitas,
unde signanter dicitur, *Vna Sabbato-
rum*, quod exponens Sanctus Chrysostomus
Serm. 79. Benè una dixit, Quia resurrectionis
dies alteram nescit: resurgentium, lux mori
non potest, lux quæ mortem delet, non potest
extingui. Unica igitur est dies; sed ut ait Nazi-
anzen. Hæc dies dicitur magna & magna vic-
tima, est enim dies quam fecit Dominus. Ita
que cum sit una solemnitas, non mirum si de
una re tantum agatur, hoc est de resurrectione
seu Christo seu nostra; in cuius probatione
pergimus, uti Christus quadraginta diebus
suis discipulis suâ probavit. Sed de tanta gra-
tia dicere non possumus sine gratia. Vnde au-
tem melius gratiam petemus quam ab ea quæ

gratia plena est. AVE MARIA.

LICET non ignorem quod alicubi dixit
Philo Iudæus magnorum argumentor-
um magna de bere esse proçimia, & a-
liunde Pascha esse omnium Festorum primû,
uti ex Epiphanio illud vocante totius mundi
festivitatem & renovationem nuper diceba-
mus; Quia tamè hoc unû quærimus, ut quæ
pro nobis gesta sunt ex iis utilitatè capiamus
(neque enim sibi tantum Christus resurrexit,
sed nobis etiam, totique mundo; secundum
illud Apostoli ad Roman. 4. *Traditus est propter
delicta nostra, & resurrexit propter justificationem
nostram*) Age pergamus in operè à nobis sus-
cepto, & ostendamus quibus firmamentis
stabilita est fides quam habemus de Christi
resurrectione, secundum illud, *resurrexit verè.*
Hæc

Heri ostendebamus ex omnibus Fidei nostræ mysteriis, nullum pluribus probationibus confirmatum fuisse quã Christi resurrectionem; cuius rei duas probationes attulimus, in quibus plures aliæ continentur: prima fuit quia omnes dubitandi causæ sublatae sunt. Secunda: Quia omnis generis testimonia accesserunt: Nobis hodie Tertia superest explicanda: & hinc petitur quod Deus tam multiplici ratione hominũ mentes ad eam fidem ex præteritis & ex præsentibus disposuit, ut nemo rationis capax impossibilem hominum resurrectionem judicare possit, nec ullus consequenter de Christi resurrectione, ex rei ipsius difficultate, aut etiam impossibilitate dubitare.

Est autem duplex difficultas una particularis, altera communis: particularem heri sustulimus; oportet ut hodie tollamus communẽ. Incipiamus à præteritis quæ magnum faciunt futurorum argumentum.

I. Itaque probatio petitur ex primi hominis formatione; & hæc est: Si audisti quod initio pulvis, & limus, in formã redactus est, & in hominem animatus; quidni igitur idem Deum posse iterũ facere firme credas? Nam, ut ait Tertull. lib. I. de Resur. carnis cap. 11. Vtique idoneus est reficere qui fecit: Quanto enim plus est fecisse, quam refecisse, initium dedisse, quam reddidisse? Ita restitutionem carnis facilitore credas institutione. Ne mihi itaque dicas, quomodo potest pulvis, caro fieri, formam accipere, videre, audire, sentire, & cætera Ego enim vicissim cum Greg. Nyss. orat. 3. de Resurrectione, rogabo, ut me doceas, quomodo in prima hominis conditione, pulvis dissipatus coactus sit; quomodo terra, caro facta est: nem, quomodo eadem materia ossa, cutẽ & adipem, & pilos confecit: quomodo cũ una sit caro, diversæ sint formæ membrorũ, diversæ qualitates, & tactus: quomodo pulmo tactu mollis, colore livi-

us, jecur solidum, firmum, & non cedens, atque rubeum: cor constrictum, ac durissima particula carnis: &c. Ne itaque limum, & pulverem contempnas, sed cogita toties honorari, quoties manum Dei patitur, dum, ut ait Tertull. loc. cit. cap. 6. tangitur, dum decerpitur, dum diducitur, dum effingitur. Certe Phidiæ manus Iovem Olympium ex ebore molitur, & adoratur: nec jam bestia, & quidẽ insulsi- sima Deus est, sed summum sæculi numen, non quia Elephanus, sed quia Phidias tantus idem & multo magis cogitã de limo, & pulvere in manu Dei: datum est esse aliquid origine generosius, & demutatione felicius. Hæc ille. Nempe Christiano homini nulla est difficultas credenda Resurrectionis, qui primam hominis formationẽ didicit ex Genesi: nam utrobique est pulvis, & limus; utrobique eadẽ Dei manus, & potentia. Neq; verò Deo est difficilius plures producere quam unum, cũ potentia producentis sit infinita, & propterea multitudine operum non possit exhausti.

II. Probatio petitur ex primæ mulieris, hoc est Evæ, formatione. Quomodo itaque prima mulier ex parva parte lateris, & unica costa, integrum animal, simile perfecto extitit. quomodo pars ad omnia suffecit; & exiguum, totum constituit; costa facta est caput, manus & pedes; viscerum, & intestinorum flexuosa figura, atque distinctio, caro, pili, oculus, nasus, &c. Quis hominum si modo sit sanæ mentis non credat, ex integra hominis materia posse eundem renovari, & eandem fœminam restitui? Nam communis erit utriusque sexus reparatio ut initio Deus utrumque sexum molitus est.

III. Probatio. Sed age, Quomodo hæc omnia quæ vides, & quæ non vides creata sunt? Dic qua arte Deus hoc totum confecit? Cur igitur cum ista fatearis, etiam istud non admittis?

Ac

Ac ne indigneris, si cum rationem fabricationis ignores, etiam corrupti restitutionem non intelligas. Ambrosius lib. de fide Resurrectionis. Cælum aspice, terram intueere: unde stellarum ignes, unde ortus Solis, & radii, unde Lunæ globus, & montium vertices, dura saxorum, nemorosa sylvarum, unde vel diffusus aër, unde vel infusa, vel superfusa aqua: Sed si hæc omnia fecit Deus ex nihilo, cur miremur renasci posse quod fuerit, cum videamus natum esse, quod non fuit: Hic totus discursus respicit Dei potentiam, quæ talis est ut illi nihil sit impossibile, & quæ nullo eget adjutoe, cum ipsa sibi sufficiat. Unde Ambrosius loc. cit. Non egent humanis, divina Mysteria: Cælum Deus fieri iussit, & factum est: Terram creari statuit, & creata est: Quis humeris saxa convexit: Quis congestis impensas: Quis laboranti Deo, suam operam ministravit: In momento hæc facta sunt, dixit & facta sunt: Si dicto elementa consurgunt, cur dicto, mortui non resurgant: Immo illud longè facilius est ex communi hominum sensu. Et Nyssen, orat. 3. de Resurrectione. Idem artifex est, & primæ creationis, & secundæ transformationis: Novit quomodo opus suum dissolutum restauret. Si opus sapientiæ est; in ipso fons est sapientiæ: si potentia, & viribus opus; non indiget adjutore omnipotens: Et est, & dicitur, at ei qui omnia potest nihil est difficile, nihil perplexum, Sed quid opus est dicere de corporibus, ait Chrylostom. homil. 33. de Diversis: Dic mihi quomodo fecerit virtutes immensas, turmas cælestes, Angelos, & his superiora agmina, dic oro modum quo fecit, hic nihil dicere aliud possum, quàm quod sola voluntas suffecit. Ergo ne qui tot incorporeos formavit exercitus, hominis corpus corruptum renovare iterum, & in majorem provehere dignitatem nequit?

At obijciunt increduli, quomodo fieri possit, ut quæ mare absorberit, feræ dilacerant, bestia devoraverint, terra restituat, & post tot corporum mutationes, unicuique suum corpus reddatur? Pulchrè respondet Ambrosius lib. de fide Resurrect. Iam non parum nos profecisse, ut non de fide Resurrectionis, sed tantum de parte dubitetur. Esto enim ut laceratorum corpora non resurgant, resurgent cæteri, nec resurrectio destruitur si conditio excipitur. Respondet 2. omnia quæ sunt ex terra in terram redire: mare enim ipsum corpora expuit in littora. Sed tertia responsio omnem difficultatem tollit: Quid mare, quid bestias devorantes spectamus, cum Deo facillimum sit dissipata servare; cui mundus obtemperat, muta obsequuntur elementa, servit natura quasi non maioris miraculi sit, limum animare quàm jungere. Sed ad alias probationes transeamus.

IV. Itaque probatio est, quod ipso opere Resurrectionem demonstravit: Nam ante ipsam generalem Resurrectionem, aliquas particulares Resurrectiones effecit, ut ex particularibus ostenderet universalem. Ex illis particularibus, universalis demonstratio nobis evidens est, atque manifesta: Ut enim Mechanici ingentiù operù formas atq; figuras, in cera effingunt; uti Astrologi in exiguo, qualem motum, & ordinem cæli habeant, ostendunt; ac minima structura, magni illius opificii simulacrum est: eodem modo, si dubitas de universali corporum Resurrectione, aliquorù tibi oppono suscitationem: perspicuum enim est, quod eam fidem, & probationem, quæ in uno sit, etiam in multis, similiter homo sanus admiserit. Nam uti rectè ait Nyssen, Orat. 30. de Resurrect. Sicut unus excitatus est, eodem modo de cæ; sicut 10. ita & 300. ut 300. ita etiam plures: unius enim status

statuæ artifex, vel sexcentarum facile opifex erit. Vide itaque hujus rei progressum in Evangelio. Ut enim ait Nyssen. lib. de Anima & Resurrectione: 1. In mortiferis morbis vivificam vim demonstravit: jussu, ac verbo, abigens affectiones: ut in filio reguli, dicitur: *descende priusquam filius meus moriatur*: & in servo Centurionis, de quo dicitur: *incipiebat enim mori*: nam in his duobus mortem arcuit & retardavit. Deinde paulò ante, mortuam puellam, in ipso lectulo resuscitavit: Postea adolescentem qui jam ad sepulchrum, efferebatur, in ipso loculo excitavit: *Adolescens tibi dico surge, & resedit qui erat mortuus, & cepit loqui*: Et dedit eum Matri suæ: Postea Lazarum qui jam quadri dui tẽpore mortuus distuluebat, & solebat, vivum educit è sepulchro. Modum optimè explicat Ambrosius lib. de fide Resurrectionis: In eo quippe ait, non unum Lazarum, sed fidem omnium suscitavit. Quid enim sibi vult, quod Dominus ad monumentum accessit, & magna voce clamavit, *Lazare veni foras*, nisi ut futuræ Resurrectionis specimen præstaret, exemplum ederet? Cur enim voce clamavit, quasi spiritu non soleret operari, quasi tacitus non soleret imperare? Sed ut illud ostenderet, quod scriptum est, *Quoniam in momento, in ictu oculi in novissima tuba, mortui resurgent incorrupti*: Cur etiam nomen additur: *Lazare veni foras*: nisi forte ne alius resuscitatus pro alio videretur, aut fortuita magis resurrectio, quàm imperata. Audivit ergo defunctus, & exivit foras de monumento, ligatus pedes, & manus instrictis; & facies ejus orario colligata erat: comprehendit si potes quomodo clausis oculis iter carpat, vincit pedibus gradû dirigit, inseparabili gressu, separabiliq; re progressu. Manebant vincula, nec tenebant: tegebantur ocali, sed videbant: vivebat denique qui resurgebat, qui ambulabat, qui deserebat sepulchrum: Virtute enim divinæ præceptionis operante, natura suum

Tom. III.

non requirebat officium, & tanquam in excessu posita, non jam suo ordini, sed divino nutui serviebat. Rumpentur prius mortis, quàm sepulturæ vincula: agebatur prius, quàm parabatur incessus. Si miraris hæc, disce quis imperaverit; tum mirari defines: Iesus Christus, Dei Virtus, Vita, Lux, Resurrectio mortuorum. Virtus erexit jacentem; Vita gressum exulit; Lux fugavit tenebras, reparavit obtutum; Resurrectio vivendi gratiam reformavit. Quod si Christus voluit ludæos removere lapidem, & solvere instrictas; id fecit, ut vel oculis suis crederent, qui credere mente nolebant. Removent lapidem, vident cadaver, fœtorem sentiunt, instrictas rumpunt: non possunt negare defunctum, quem aspiciunt resurgentem. Vident signa mortis, & vitæ munera (Pergit idem Pater) Nec hoc solum exemplum edidit Dominus, sed alios quoque resuscitavit, ut nos vel exemplis uberioribus, crederemus. Resuscitavit adolescentem, fletu viduæ matris inflexus, quando accessit, & terigit leculum, dicens, *Adolescens tibi dico surge, & resedit qui erat mortuus, & cepit loqui*: Statim ut audivit, statim resedit, statim locutus est: alia enim virtutis gratia; alius ordo naturæ. Nam quid de filiâ Archisynagogi loquar? Quàm citò ad vocem Domini convertitur spiritus; redivivum corpus erigitur; cibus sumitur; ut vitæ testimonium crederetur. Et quid miremur ad vocem Domini refundi animam, redire ossibus viscera, cum meminerimus prophetici tactu corporis mortuum suscitatum? Elias oravit, & defunctum suscitavit infantem: Petrus in nomine Christi Tabitham surgere, atque ambulare præcipit: Quid dicam quod in morte Christi, plurimorum aperta sunt monumenta, & multi exierunt de sepulchris? Si hæc facta sunt, cum emi teret spiritum, cur incredibilia putamus, cum redire cœperit ad iudicium? præsertim cum

Vu hæc

hæc resurrectio, documentum illius resurrectionis, & futura sit veritatis exemplum: Minus autem, exemplum est quam veritas: Hactenus ille, paucis mutatis.

V. Probationem affert Tertull. lib. de Resurrection. carnis cap. 28. quod tam dictis quam factis in veteri Testamento prædicatur Resurrectio.

Deuter. 32 *Ego occidam, & ego vivere faciam*: certè posteaquam occiderit vivere faciet, ergo per mortem occidens per resurrectionem vivificabit. Isaia 66. Deus promittit novum cælum, & novam terram. Ambros. de fide resurrectionis: Si terra renovatur, & cælum, cur dubitemus hominè posse renovari, propter quem terra facta est & cælum est: Psalm. 103. *Auferes spiritum eorum & descient, & in pulverem suum revertentur. Emittes spiritum tuum, & creabuntur, & renovabis faciem terra*: Nyss. lib. de anima & resurrectione. In ordine orationis, eorum qui renovantur defectus præcedit: hoc ipso resurrectio annuntiatur, Nec omittendus est ille locus Exodi quò Christus usus est Matth. 22. cum Sadducæis probare voluit resurrectionem, quos ignorasse ait & Scripturas & virtutem Dei: ex quâ ignoratione, ortus eorum error: *Erratis nescientes Scripturas neque virtutem Dei*, seu divinam potentiam. *De resurrectione autem mortuorum non legitis quod dictum est à Deo. Ego sum Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob. Non est Deus mortuorum, sed viventium*: Cum itaque Deus se dicat adhuc esse Deum Abraham Isaac, & Iacob, oportet illos non periisse Deo, per mortem: unde dicit apud Lucam, *omnes, illi vivunt*: quia scilicet Deo non pereunt, qui vitam illis daturus est. Hæc pauca sufficiant pro dictis: addo facta.

Cùm Moyses manum in sinum condit, & emortuam profert & rursus insinuat, & vividam explicat: nonne hoc de toto homine portendit: Item quod Genes. 9, dicit Deus

se exquisiturum sanguinem nostrum de omnibus bestiis, & de manu hominis, sic Tertull. interpretatur: Nihil exquiritur, nisi quod & repositur, nihil repositur, nisi quod & reddetur. Adde quod accessit & Dei promissio. Ambros. de fide Resurrectionis: Hoc promittit qui nunquam mentitur Deus: hoc promittit veritas in Evangelio suo dicens: *Et ego resuscitabo eum in novissimo die*: Quis hoc dicit: Utiq; is, qui mortuus plurima defunctorum corpora suscitavit: Si Deo non credimus, nec exemplo credimus. Non vidimus quod promittit, quando etiam, quod non promittit effecit.

VI. Et quoniam Christus Dominus, Ionam attulit in suâ resurrectionis exemplum, nefas ducerem eum præterire, quem Tertull. lib. de resur. carnis cap. 23. ait probationem esse, & signum resurrectionis, etiam devoratorum à piscibus, & belluis: etenim (inquit) triduo coquendæ carni viscera Ceti suffecissent. Christus itaque ita loquitur Matth. 12. *Sicut fuit Ionas in ventre Ceti tribus diebus & tribus noctibus: sic erit filius hominis in corde terra tribus diebus, & tribus noctibus*. Quis enim non credidisset hominem periisse devoratum à Ceto, & in ejus ventre tandiu moratum, cum tamen Deus illæsum servavit, & vivum restituerit: Eodem igitur modo poterit Deus mortuos in terræ profunditate receptos vitæ restituere.

VII. Denique magnam probationem facit quod Deus ostendit Ezechieli cap. 37. de ossibus suscitatis in medio campo, quæ diutius sub dio exposita aruerant. Nota 1. hanc representationem factam Ezechieli ad significationem restitutionis populi Israëliti. Nam si arida ossa virtute Dei ad vitam sunt excitanda, quis dubitet exules, qui nondum sunt eò redacti non posse divinâ eadem virtute ad pristinū statū reduci? Nota 2. factam fuisse representationem Prophetæ toti usotudinis

dinis Resurrectionis. Nam 1. ostensus est status mortuorum: nempe sparsa multa ossa, etiã in sepultra & valde arida, ut quæ essent soli & cælo exposita: *Erant autem multa valde super faciem campi, siccaque vehementer.* 2. Ad vocem & imperium Dei se commoverunt, & adjunxerunt ad compositionem. *Et accesserunt ossa ad ossa, unumquodque ad juncturam suam.* 3. Inducta caro, nervi & cutis. *Et vidi, & ecce super ea nervi & carnes ascenderunt: & extenta est in ea: cutis desuper.* Denique ex insufflatione spiritus anima immissa, & universi steterunt in pedes: *A quatuor ventis veni spiritus, & insuffla super interfectos, istos & reviviscant: Et propheta-vit sicut præcepit mihi, & ingressus est in ea spiritus, & vixerunt; steteruntque super pedes suos, exercitus grandis nimis valde.* Nota 3. hanc repræsentationem non fuisse factam reipsã, sed solã cogitatione, & in visione, unde dicitur in initio capituli, *& duxit me in Spiritu Domini* Nota 4. ex hac repræsentatione etiã factã per imaginationem probari veritatem resurrectionis. Vt enim ait Tertull. lib. de Resurrectione. carnis c. 30. Non posset de ossibus figura componi, si non id ipsum, & ossibus eventurum esset: Nam etsi signum veritatis, in imagine est; Imago ipsa in veritate est sui. Necessè est esse prius sibi, quò aliì configuretur: de vacuo similitudo non competit, de nullo parabola non convenit. Hæc ille, Et certè ex re verã, veritas confirmatur. Sed ex re verã, & Iudæis certã, alia incerta illis demonstratur & confirmatur.

Hactenus ex sanctis Patribus vidisti præterita. Vide nunc præsentia: & ex utriusque futura conjice, & resurrectionem ex tot testimoniis crede.

Igitur attende hominis ordinariam productionem. 1. Quemadmodum materia proxima quæ productioni hominis inservit, quamvis sit uniformis ac ejusdem temperamenti, sine formã figurãque; humida & minime consistens, nihilominus tamen rotun-

dari se finit, formatique in caput, in brachia, in crura, cæterasque perfecti corporis partes, alia mollescit in carnem, densatur alia in cranium, rarefcit alia, fitque hominis cerebrum, totque in diversa temperamenta & differentes figuras variatur, quot in animali partes existunt: Ut igitur semen informe, sapientiã & arte Dei in speciem decoram redigitur, & in corpora grandescit, & adolescit; Ita fieri potest ut materia quæ jacet in sepulchris, quæ quondam egregiam formam componebat, rursus in pristinam redeat figuram, & pulvis homo fiat. Concede Deo, quòd tantum possit, quantum figulus; Is rude, atque informe lutum, acceptum ad formam vasis redigit, idque radiis solis expositum siccat; Et hic figulus, parva Dei potentia est, & Deo non creditur, pollicenti se mortuos renovaturum.

II. Vide continuam in rebus ex uno statu in alium mutationem; ac primò eam quæ in nostris ætatibus fit, successionem. Puer lacteus exiguo temporis spatio, vires ad rependum adipiscitur; circa annum tertium erectus est, & incedit, & balbutit; tum rectè loquitur, & fit pulio: post, in ætatem imuberem, crefcit, tum lanugine mentum vestit, &c. ab anno 40. flexus est in deterius, &c. Hæc mutatio continua, quid aliud ostendit, nisi animal mortale, etiã ante mortem variè transformari: Quin etiã somnus, & vigilia acuto & sapienti documento esse possunt. Ille enim mortis imago: hæc resurrectionis imitatio. Vide etiã mortis speciem in oblivione, in ignoratione, in statu corporis, in cessatione actionis, &c. Tum expergefactus homo, quasi vitæ redditus surgit, ad sese paulatim rediens, &c. Quod si tot & tantæ in animali diu, noctuque fiunt mutationes; stultum est Deo ultimam renovationem promittenti non credere.

Denique tota natura idem pollicetur in successione diei & noctis; ut in vicissitudinibus tempestatu & ut ait Tert. c. 12. totus hic quod

revolubilis rerum, testatio est resurrectionis mortuorum. Vnde in univ[er]sum sic pronuntiat Amb[rosius] lib. de Fide Resur[rectionis]. Resurrexio omnibus attributa est; Prima igitur Resurrexionis fides, usus est mundi; rerumque status omnium; generationum series; successio[n]um vires; obitus, ortusque signorum; diei, & noctis occasus, eorumque quotidie tanquam rediviva successio.

III. Aspice quotidianam mortuorum ex parte resurrectionem, cum Patrum, & proavorum similitudines in natos transeunt. Quomodo enim fit, ut advertit Nysenus, ut eorum qui amplius non extant formæ in alios transeant, ita ut mortuos quasi alteros efficiant, per efficaciam formarum. Sæpe autem multorum proprietates in uno corpore cernuntur; patris nasus, avi oculus, patrui incessus, matris sonus vocis, & loquela: atque unus homo spectatur, tanquam planta quædam, quæ multarum arborum surculis insititiis in se receptis, innumera quoque fructuû genera decerpentibus præbet. Iam valde absurdum fuerit, ut qui putrefactorum corporû insignia concedat in iis, qui nunc quotidie nascuntur, ex t[er]ra i, & aliena transire in alio; propria autem in iis, qualia ea habuerunt, renovari ac revirescere negat. Certè unum ex alio saltem colligi potest.

IV. Quid de fructibus loquar, inquit Ambrosius lib. de Fide Resurrexionis. Nonne tibi videntur occidere cum decidunt; resurgere cum revirescunt: Quod fatum est, resurgit; quod mortuum est, resurrexit: & in eadem genera, in eadem species reformatur. Hos terra primum reddidit fructus; in his primum natura, nostræ speciem resurrectionis imitata est. Quid dubitas de corpore corpus resurgere? pomum decedit, pomum resurgit, &c. in univ[er]sum vide quid singulis annis fiat in arboribus, quibus hyems quorannis loco mortis est: decidunt enim folia & fructus, a-

rida remanent ligna, omni decore spoliata; postquam autem tempus veris appetierit, flos tibi gratissimus innascitur; flores, foliorum integumentum excipit, &c. Iam quid de generibus arborum loquar, ait Ambrosius de Fide Resurrexionis: quæposito surgunt de semine fructusque resolutos, redivivâ fecunditate resuscitant, & formæ veteri, atque imagini suæ reddunt; multatque ætates quædam arborum corpora reparata transmittunt, ut ipsa durando vincant sæcula. Putrefcere videmus acinum, vitem resurgere: surculus inseritur, arbor renascitur: An de reparandis arboribus divinâ est providentiâ, de hominibus nulla cura; Et qui ea ad hominum usum dedit, perire non passus est: hominem perire patitur quem ad imaginem sui fecit, &c. Num igitur in hominibus terra degenerat, quæ omnia regenerare consuevit: Vnde claret non esse dubitandum, quod secundum naturam magis quàm contra naturam resurrexio est: ex natura enim est resurgere nascentia omnia; contra naturam, interire.

V. Quid memorem serpentem vitam: Illorum enim vivida virtus hyeme extinguuntur: sex menses immobiles in cavernis delitescunt: cum autem veris tempus advenerit, & tonitrua in mune[m] exaudita: quasi signum acceperint, exeunt, & ad consueta redeunt. Iam quis dicat tonitru angues excitari, non autem homines, tuba Dei de cælo resonante: secundum illud, *canet enim tuba, & mortui resurgent.*

VI. Quid memorem cum Tertulliano c. 13, de Resurrexione carnis, Phœnicem: illum Orientis alitem peculiarem, de singularitate famosum, de posteritate monstruosum, qui semetipsum lubenter funerans renovat, natali sine decidens, atque succedens: interim phœnix: ubi jam nemo, iterum ipse: qui non jam, alius idem: Eo pertinet exemplum, uti credas de ignibus quoque, substantiam corporis exigi posse. Talia, ait Tertullianus, divina-

rum virium lineamenta, non minus parabolis operato Deo, quam locuto: Modum fusè describit S. Ambros. lib. de Fide Resurrectionis, & tempus ait esse 500. annorum: & subdit. Illi avi quingentesimus resurrectionis annus est, nobis millesimus: illi in hoc sæculo: nobis in consummatione mundi: Cum mortua fuerit, revivificat: solos non credimus homines resuscitari.

VII Vt ait Sanctus Chrysostom. serm. 33. de diversis: Te ipsum quoque facit Deus ut esses resurrectionis opif. x. Id patet in artibus materiisque metallorum: rudem enim glebam in qua aurum accipiunt ejus artis gnari, & in confuturiam mittentes faciunt aurum, & ex arena, aliaque materia parvum vitrum efficiunt. Iam si tantum potest ignis potentia, cur non & Divina: Quid d. leninibus loquar, quorum exemplum sumit Apostolus, 1. ad Cor. 15. *Inspiciens, tu quod seminas non visitur, nisi prius moriatur. Et quod seminas, non corpus, quod futurum est, seminas, sed nudum granum, ut puta tritici, aut alicuius ceterorum: Deus autem dat illi corpus, sicut vult: & unicuique seminum proprium corpus:* In qua te vides ordinem resurrectionis: Etenim semina, ut ait Chrysostom. loc. cit. nisi prius moriantur, & putrescant, & corrumpantur, non pariunt aristam: Sicut igitur cum vides granum corrumpi non dubitas de resurrectione, sed certissimam demonstrationem facis: sic cogita & de corpore tuo, cum vides corruptionem, tunc potissimum de resurrectione philosophare: Nam mors nihil aliud est, quam plena corruptionis consumptio: neque enim mors simpliciter corpus, sed corruptionem corporis absument. Hunc progressum, omnium optimè explicat Nysseus orat. 3. in sanctam resurrectionem, locum Apostoli de grano quod seminatur explicans. Diligenter (inquit) attendamus generationi tritici & celeriter resurrectionis modum discemus. Tri-

ticum in terram projicitur: computrefactum autem humore, & ut ita dicam, mortuum, desinit in lacteam quandam naturam, quæ paulatim concreta, atque coalita, quasi stimulus quidam fit albus, & acutus: aucta deinde in eam magnitudinem, ut terra prominere, & extare possit, ex albo sensim in herbescentem viriditatem mutatur: postea fit herba, & coma glebarum, quibus infusa, & leviter sparsa, compluribus nixam fibris radicem subitus alit, futuro ponderi sustentaculum, & adminiculum præparans: Ac quemadmodum navium mali, plurimis undique funibus distenduntur, ut firmi, stabilesque permaneant, æquilibribus tractibus obnixi: ita funium in modum, ex radice enata fibræ, sustentamenta spicarum, & retinacula fiunt: Postquam autem in culmum erectum, triticum in altum tendere cœperit: geniculis, & nodis Deus id firmat, veluti domum aliquam juncturis muniens propter eam quæ speratur, comæ gravitatem: post hæc maturis jam viribus, diductis vaginis, quibus includebatur, producit spicam: atque illic rursus miracula majora: ordine enim porrecto structam undique videre licet ei frugem adnascendo, quasi circumfundi: & singula grana, peculiarem, & proprium folliculum, & quasi cellam habent: postremò prætenduntur aristæ graciles quædam, & acutæ: arma opinor ad versus aviculas, seminibus insidiari solitas, ut dum illarum quasi spiculis punguntur, frugem capere, atque vastare desinant: Vides quantum unum granum putrefactum, miraculorum effectum in se contineat: ac cum solum ceciderit, quam multiplex resurgat. At homo nihil insuper recipit amplius, sed recipit, id quod habeat, ac propterea nostri renovatio, videtur esse facilius, quam id quod in agricultura accidit frumento.

At (inquires) ista exempla quæ à nobis proposita sunt facile creduntur, quia ipsis oculis

culis quotidie videntur: at hominum resurrectione non videtur, & ideo non creditur. Verum rectè respondet Ambrosius lib. de fide Resurrectionis: Omnia suis temporibus videntur: Non enim omne tempus commodum ad resuscitanda semina: alio triticum seminatur, alio nascitur: vitis inseritur, alio gemmantia sarmenta pubescunt, luxuriat pampinus, uva formatur: alio plantatur olea, alio, velut alvo gravis, & onusta prole baccarum, fructus sui ubertate curvescit, &c. Nec generationis ætatem habet in potestate generandi, ipsa quæ generat, &c. Et aliis quidem fructibus, ut viti, oleæ, pomisque diversis, anni ætas extrema habilis maturandis: Nobis quoque mundi consummatio tamquam extremus anni finis, accommodam resurgendi præscribit ætatem, &c. Et rationem igitur resurrectionis, & tempus tenemus: rationem, quia in omnibus sibi fructibus æquè natura respondet, nec in sola hominum successione degenerat: tempus quia omnia in anni fine generantur. Mundi tempora annus est: causæ originum, semina sunt, semen esse, corpus humanum, genitum doctor asseruit. Est ergo substantia resurgendi, quando est series seminandi: neque enim seminatur nisi ad generationem.

Ex his omnibus patet quod dixit Nyss. or. 3. de Resur. eos qui negant, corporum nostrorum resurrectionem, non modo impios esse, sed etiam insanos, qui tot rationibus & probationibus convicti non tamen sinant sevinci. Vnde Apostolus sic incredulum resurrectionis, alloquitur I. Cor 15. *Inspiciens, tu quod seminas non vivificatur, nisi prius moriatur*; ille enim verè insipiens est, qui quotidiana doctus experientia, non credit quod in exemplis innumeris fieri videt. Præsertim cum plura fiant, uti ostendimus ex Nysseno, in unius spicæ generatione, quam in hominis resurrectione.

Hinc admirare maximam Dei adversum genus nostrum providentiam, ut quia fides resurrectionis maximè nobis erat necessaria: nobis eam facillimam faceret, multis modis animum nostrum ad eam præparans, & quasi sensibilem reddens; ut omnes homines essent inexcusabiles. Ad hæc quia multa ad sensum videbantur obstare fidei resurrectionis, propterea multa ad sensum nobis obtulit quæ resurrectionem persuaderent: immò quæ fidei resurrectionis obstare videntur, eadem voluit esse securitatem resurrectionis: ipsa enim mors, & corporum corruptio, & resolutio, quæ videntur omnem spem tollere resurrectionis, ipsa juvant ad ipsius fidem, cum id ita accidere in semet ipsis videamus, quæ non vivificantur, nisi putrescant; *Inspiciens, tu quod seminas non vivificatur, nisi prius moriatur*. Sed nimirum homines ingeniosi sunt ut seiplos excæcent. Nam si quideos ad infidelitatem inducit, illud undique conquirunt, magni faciunt, extollunt, & omnia fidei adjumenta deserunt, elevant, negligunt, non attendunt, sponte miseri, & infelices, nullo remedio sanabiles. Hoc nimirum inde accidit, quia minimè Deum attendunt, sed ejus potentiam sua potentia, aut saltem suo sensu, & sua intelligentia metiuntur, quod cum contra fieri oportuisset.

Itaque ut cum Ambr. finiam lib. de fide resurr. Simus Prædicatores Domini, non exigua de virtute ejus, & vilita sentientes, sed ea quæ possunt autem mentis implere, & intimæ conscientie penetrare secretum, & ea quæ corpori conveniant, divinitati non putemus aptanda: nec divinæ magnitudinem potestatis, humanis viribus metiamur, ut quæramus, quomodo quis resurgat, aut quali corpore veniat, aut quæ madmodum soluta coeant, lapsa reparentur; hæc enim arbitrio Dei, simul ut statuuntur, implentur: nec sensibilis turbari expectatur audirus, sed invisibilis potentia magni-

magnificentia cœlestis operatur: Deo enim velle, pro facto est, nec resurrectionis requirendus nitus, sed frustra nobis est expectandus, &c. Iuvat hoc credere, sperare delectat. Certè non credidisse pœna est: sperasse gratia. Tu certè non credas impie, quia nihil est quod in resurrectione sperare debeas; sed multa sunt quæ timere debeas. Nam unicuique suum corpus redditur: tuum autem si crapula debilitatum, si libidinibus fractum, si cupiditatibus incensum, si passionibus afflictum; quale illud sperare debes? Si membra tua servierunt iniquitati ad iniquitatem, qualiter tractanda sunt in alterâ vitâ: Sed si meum corpus servit iustitiæ, quid sperare non debeo? Nam, ut ait Apostolus: *Manifestari nos oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque prout gesit in corpore suo, sive bonum, sive malum*: Iterum cum Ambrosio: Iuvat hoc credere, sperare delectat. Certè non credidisse, pœna est, sperasse gratia. Quòd si in hoc erro, libenter erro; neque unquam hac me opinione, dum vivo, fraudari patiar. Quis enim est qui non sibi debeat illud optare præ cæteris, ut corruptibile hoc induat immortalitatem; ut qui nunc morti, corporis fragilitate succumbimus, supra naturam siti, mortem jam timere nequeamus? Hæc Ambrosius. Sed nimirum quidam sunt filii huius sæculi; alii vitam futuram

inquirunt, & ad aliud sæculum pertinent, Primi nolent esse resurrectionem. Alii expectant beatam spem, & adventum Domini Dei. Primi nihil aliud sperant; Alii dicunt cum Apostolo 1. Cor. 15. *Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, miserabiles sumus omnibus hominibus*. Primi enim hoc contendunt, ut benè sit illis in tempore; Alii, ut in æternitate. Unusquisque cogitet ad quos pertineat; Ego Electos alloquor, *Itaque fratres mei dilecti, stabiles estote, & immobiles, abundantes in opere Domini semper, scientes quòd labor vester non est inanis in Domino*. Tria dicit Apostolus, 1. ut sint immobiles in fide resurrectionis, à qua non sinant se abduci ullorum sermonibus aut propositis difficultatibus. 2. ut moti expectatione resurrectionis abundant indefinenter in bonis operibus, non ut illi qui dicebant, *Comedamus, & bibamus, cras enim moriemur*. 3. ut sibi hoc perluadeant se non carituros mercede in alterâ vitâ; Nam tempus huius vitæ est tempus agonis & certaminis, tempus alterius vitæ est tempus præmii, coronæ, & gloriæ, ad quam nos deducat Dominus noster Iesus Christus.

Amen.

*
*
*